

**ОТЧЕТ
ЗА ДЕЙНОСТТА
НА РЕГИОНАЛЕН ИСТОРИЧЕСКИ МУЗЕЙ
„СТОЮ ШИШКОВ” – СМОЛЯН
ЗА 2012 ГОДИНА**

УСТОЙЧИВИ ПРИОРИТЕТНИ ЗАДАЧИ:

1. Изпълнение мисията на музея и на планираните задачи, съгласно „Правилник за устройството и дейността на Регионален исторически музей „Стою Шишков” – Смолян” и изискванията на българското законодателство за културното наследство и музеите.
2. Опазване и експертиза на движимите културни ценности, притежание на РИМ – Смолян. Въвеждане на нови законосъобразни стандарти във фондвата дейност. Дигитализация на музейни фондове - въвеждане данни в електронните информационни масиви по собствено разработена Музейна информационна система на новопостъпили културни ценности.
3. Дейности, обвързани с естеството на институцията като научно-изследователска. Продължение на годишно издание „Известия на РИМ-Смолян”, организация и участия в научни форуми.
4. Разработване на годишна програма за честване 100 годишнината от Балканската война, с която към България се присъединяват по-голямата част от Родопите.
5. Интерактивно популяризиране на културно-историческото наследство на Смолянска област. Задоволяване на потребностите на съвременната многолика публика, ползваща музейните услуги и посещаваща нашите експозиции и образователни програми.
6. Утвърждаване на институцията като културен и научен институт с регионални функции в граничната с Република Гърция Смолянска област. Изпълнение на ангажименти по трансгранични проекти, на които музеят е партньор, търсене на нови проектни възможности. Предоставяне на музейната експертиза за държавни структури и неправителствени организации при изпълнение на трансгранични проекти.
7. Развитие на човешките ресурси чрез включването им в различни изследователски и популяризаторски програми и проекти и поощряване за самоусъвършенстване, учене през целия живот и създаване на авторски разработки.

Събирателска и фондова работа

Събирателската дейност е подчинена на дългосрочните и годишни планове на отделите, в резултат на което в музея постъпват общо 460 движими вещи – дарения, движими археологически находки, предоставени от община Смолян, излезли от употреба печати на общински звена, някои от които закрити, аудиовизуални записи на живо наследство. Подлежат на обработка предадени от РПУ-Смолян предмети от археологическо естество; получено като дарение от МО с посредничеството на Областна администрация

излязло от употреба въоръжение на българската армия; ценни османотурски документи от Хаджихристовия род в Устово; снимки, свързани с живота в Родопите от началото на ХХ в. Във фондовата работа, подчинена на съвременните нормативни документи в музейното дело в страната, се прилагат дейности по експертиза, идентификация, регистрация и завеждане в инвентарни книги на новопостъпили движими културни ценности, съгласно Закона за културното наследство и поднормативните актове. Въведена е нова инвентарна книга за Научен архив, съгласно чл. 30, ал. 1 на Наредба № Н-3 от 26.01.2012 г. за създаването, съдържанието, поддържането, съхраняването и използването на националния документален архив на НИИКН и научния архив на музеите.

I. Идентификация на движими културни ценности по смисъла на чл. 96 от Закона за културното наследство.

През 2012 г. в регистъра на експертите на Министерство на културата по чл. 96, ал. 4 от ЗКН са вписани петима от щатните служители на РИМ-Смолян. Разпределени по **области на опазването и изучаването на движимото културно наследство** тяхната компетенция се отнася към областите № 1 (археология), № 8 (фотографии, филми и негативи от тях), № 9 (свитъци и ръкописи, включително карти и музикални произведения, единично или в колекция), № 10 (книги, датиращи от преди 100 години, единично или в колекции), № 12 (архиви, части от тях, от всякакъв вид, датиращи от преди 50 години), №13б (колекции от исторически, палеонтологски, етнографски или нумизматичен интерес), № 15 (всеки предмет с антична стойност, който не е включен в категориите от 1 до 14: предмети от златарски или сребърни произведения; предмети от дърво; керамика; килими).

Проведени са 2 заседания на назначени със заповеди на директора на РИМ-Смолян, комисии по идентификация на движими вещи за придобити чрез дарения и предадени на музея вещи и 1 заседание по заявка на физическо лице.

Изготвени са 54 експертни заключения и е издадено 1 удостоверение по чл. 17, ал. 2, т. 1 от Наредба № Н-3/03.12.2009 г. на Министерство на културата.

II. Регистрация, научно описание и научно-техническа обработка.

Със заповед на директора на РИМ-Смолян, на основание чл.10 от Наредба № Н-6 за формиране и управление на музейните фондове на Министерство на културата, е назначена Фондова комисия за 2012 г. През годината Фондовата комисия е провела 4 заседания, на които са разгледани и разпределени по фондове общо 460 единици - 54 културни ценности и 406 броя материали за научно-спомагателен фонд, разпределени както следва:

Вид фонд	Основен фонд	Научно-спомагателен фонд
Археология	16	13
Нумизматика	17	4
История на България(XV-XIXв)	3	6
Нова история	12	4
Най-нова история	5	368
Оръжейна сбирка	1	0
Етнография	0	2
Фолклор	0	8
Обреден реквизит	0	1
Общо:	54	406

В РИМ-Смолян са заведени и други регистрирани постъпления:

Библиотека	92 издания
Научен архив	79 архивни единици

Общо регистрирани постъпления: 631 броя. Всички постъпления са регистрирани в съответните инвентарни книги и регистри и предадени на материално-отговорните лица.

Продължава постоянната дейност по паспортизация на фондовете. През 2012 г. са изготвени 54 бр. електронни научни паспорти на постъпилите през годината културни ценности във фонд „Археология”, „Нумизматика”, „История на България XV-XIX в.”, „Нова история”, „Най-нова история” и „Оръжейна сбирка”. В научен архив са заведени 161 научни паспорта на културни ценности от различни музейни фондове. Постоянно се актуализират данните в електронния вариант на научните паспорти чрез попълване графите за движение, консервация и реставрация, публикации и допълнително проучване на културните ценности.

Отчисления от основен фонд: 530. Извършени са при спазване на съвременните законови разпоредби, на основание препоръките в доклад № 08-00-1047/11.10.2011 г. на Министерство на културата след проверка на представители на Главен инспекторат за спазване разпоредбите на ЗКН.

III. Развитие на Музейна информационна система (МИС):

МИС в РИМ-Смолян е собствена разработка, основно използвана при вътрешна необходимост – инвентаризации, движение на фондовете, справки за служебно ползване и при заявка на външни потребители.

Продължава въвеждането на данни в модул „Фондове”, с оглед създаване на електронни паспорти и допълване на данните към съществуващите.

През 2012 г. е извършено заснемането, регулярната обработка и въвеждане на заснетите и сканирани цифрови изображения в цифровата фототека на РИМ-Смолян – общо 1230 броя.

IV. Опазване и контрол на движимите културни ценности.

През 2012 г. са довършени задачите, свързани с изпълнение препоръките от проверка от Министерство на културата по спазване разпоредбите на ЗКН, отразени в доклад № 08-00-1047/11.10.2012 г. При проверката не са констатирани закононарушения и сериозни пропуски. Направени са препоръки за усъвършенстване на системата за управление на музейните фондове и привеждането им към единни национални стандарти.

Извършена е пълна инвентаризация на движимите културни ценности от постоянната експозиция на РИМ-Смолян и на ценности от благородни метали с оглед спазване разпоредбите на Наредба № Н-6/11.12.2009 г, чл. 29 (1) 2.

При износ на културни ценности извън музея с оглед включването им във временни изложби се прилагат законовите разпоредби за сключване на договор с приемащата страна и застраховка.

През 2012 г. са подложени на реставрация и консервация 71 културни ценности в ателието за реставрация и консервация на РИМ-Смолян, където работи щатен експерт, включен в регистъра на Министерство на културата на лицата по чл. 165, ал.1 от ЗКН. По материал културните ценности са разпределени както следва: метал – 25 броя, дърво – 6 броя, порцелан и стъкло – по 1 брой, смесени – 39 броя.

Ежедневно наблюдение и регулиране на температурно-влажностния режим във фондовите помещения е осъществявано от съответните материално-отговорни лица.

През м. юли 2012 г. е организирана и извършена годишната дезинфекция и дезинсекция на фондовете. Постоянно са прилагани препарати във фондове с материал „тъкани”.

Поради проблеми в покривната конструкция и висока влажност на предишното фондохранилище е евакуиран фонд „Оригинални произведения на изкуството” в подходящо помещение, оборудвано със СОТ и ПИТ.

Методическа дейност

Разпратени разяснения до музейните сбирки относно Наредба № Н-9 за реда за създаване и управление на обществените колекции на Министерство на културата (ДВ 39/2012), м. юни.

Предоставена методическа помощ на Художествена галерия – Смолян, по редица въпроси, свързани с устройството и дейността и въвеждане на актуален със законодателството вътрешен ред, както и на музейните сбирки в областта.

Участие на двама наши експерти в пълна инвентаризация на Художествена галерия – Смолян, м. моември.

Експозиционна дейност

Новосъздадени наши изложби и музейни кътове:

- ✓ „Великден в Родопите” – фотодокументална и веществена, представяща културни ценности от фонд „Етнография” на фонд „История на България XV-XIX в.”, м. април;
- ✓ „Искусството – диалог между миналото и съвременността”, веществена, съвместно с ПГПИ-Смолян, представяща изработените в музейни ателиета рисунки и приложни работи (от плъсти и декоративни плетени връзки –зунки) от ученици на ПГПИ, Професионална гимназия по икономика, Дневен център за деца и възрастни с увреждания „Звънче” и други млади хора от града, м. април – май;
- ✓ „Музеят във фотообектива”, художествена фотография, съвместно с клуб „Млад фотограф” при ПМГ „Васил Левски”, м. април-май;
- ✓ „Паметници и паметни места в Смолянска област, посветени на Балканската война 1912”, фотографска, съвместно с клуб „Млад краевед” при ГПЧЕ „Иван Вазов”, м. май-юни;
- ✓ „На седянка в Смолян”, веществена, съвместно с Клуб „Седянка”, съпътствана с базар и демонстрации на традиционни и съвременни ръкоделни умения, м. юни-юли;
- ✓ „100 години свободни Родопи”, веществена, с експонати от фондовете на отдели „Нова и най-нова история”, „История на България XV-XIX век” и „Етнография”и на музейните сбирки в с. Павелско, община Чепеларе и с. Момчиловци, община Смолян, съпътствана с мултимедия и документален филм, м. октомври-ноември;
- ✓ Бутиков показ „Знамето на полка” – участие на знамето на 21-и пехотен Средногорски полк в парад и освещаване на бойните знамена по време на тържествена церемония и водосвет на 6 януари, организиран от 101 алпийски батальон – Смолян.

Гостуващи музейни изложби и на партниращи с нас институции:

- ✓ „Осезаеми божествени откровения в свещената планина Родопа”, фотодокументална и веществена, с експонати от ИМ-Асеновград и Пловдивска света митрополия, открита през м. декември 2011 г., гостувала в РИМ-Смолян до края на януари 2012 г.
- ✓ „По стъпките на Отче Матей и неговите сподвижници” на РИМ-Велико Търново, фотодокументална и веществена, м. март-април;
- ✓ „Праисторическа Тракия VI-III хил.пр.Хр.” на РИМ-Стара Загора, с участието на РИМ-Пазаджик, РИМ-Ямбол, ИМ-Нова Загора и АМ-Раднево, веществена и фотодокументална, м. май-юни;
- ✓ „Родопа – земя българска”, художествена фотография, на Национално сдружение Фотографска академия „Янка Кюджийска”, м. юни;
- ✓ „Пътешествие из Сардиния”, художествена фотография, на Италианска търговска камара в България, съпътствана от музеен кът на експонати от фонд „Етнография” и мултимедия – филм за Сардиния, предоставен от община Смолян и създаден в рамките на общ европейски проект, м. юни-септември;
- ✓ „С палитра по бойните полета на Балканската война”, художествени произведения, създадени по време на войната, на НВИМ-София, м. октомври-ноември;

Наши изложби и музейни кътове, гостували в други музеи и институции:

- ✓ „*Върви, народе възродени*, към познание, духовно съвършенство, европейско единение”, фотодокументална, веществена и мулти-медия, в залите на ИЕФЕМ при БАН - София, м. май;
- ✓ „100 години свобода за Родопите”, фотодокументална, представена в кметство на с. Полк. Серафимово, м. май (продължава);
- ✓ „Родът в 100-годишната история на родопската свобода” (за род Поппалови от Райково, за род Хаджихристевци от Устово), веществена и документална, представена в НЧ „Кирил Маджаров – 1866” в кв. Устово, 18 октомври;
- ✓ „Герджиковският род в музейните фондове”, веществена, представена в НЧ „Орфееви гори – 1870” съвместно с родовия комитет на наследници на Ташо Герджик Кехая, свързана с честване на 100 години от рождението на Спирос Герджиков, дългогодишен музеен работник и директор на Родопски народен музей, с. Райково, 15 декември.

През 2012 г. продължава практиката за създаване на музейни кътове в изложбените зали по определени теми, свързани с местните традиции и музейните образователни програми за деца и ученици – за мартеници, сурвачки и др.

Представените изложби са съпътствани от официално откриване и разработки на екскурзоводски беседи и предлагане на интерактивни методи за запознаване на различните групи посетители със съответната тема.

Научно-изследователска дейност

Проведени са планирани археологически проучвания на обект „Крепост Калето” при с. Кошница, Смолянска община (втори етап), финансиран по проект „Тракийско и византийско наследство в Родопите и по Северното крайбрежие на Егейско море” по Програма Европейско териториално сътрудничество Гърция-България 2007-2013 г., м. октомври.

Проведено е теренно обхождане с оглед регистрация на нови археологически обекти в системата „Археологическа карта на България” по 50-километровата гранична линия на община Смолян с Република Гърция, финансирано по проект „Тракийско и византийско наследство в Родопите и по Северното крайбрежие на Егейско море” по Програма Европейско териториално сътрудничество Гърция-България 2007-2013 г., м. ноември-декември.

Проведено е редовно археологическо проучване на обект „Църква в местн. Камек” край с. Осиково, община Девин, м. юли.

В изследователската дейност на историческите отдели приоритетни са били темите: национално-освободително движение в Среднородопието до 1912 г., по-конкретно за личности, историческо оръжие и военни паметници; стопанска и културна история след 1912 г.; административно-териториално устройство на Смолянския край след 1912 г., граждански инициативи в последните 100 години в Средните Родопи. Във връзка с честванията на 100-годишнината от Балканската война са направени проучвания по проблемите на войната и нейните съвременни измерения на начало за развитието на родопския край като част от модерния свят. Направени са съвместни с общините проучвания на военните паметници на територията на област Смолян.

Проведени са етнографски изследвания и теренни проучвания, обвързани със изследователските задачи по проект на НИМ-София CANEPAL „Европейското наследство на овцевъдството и пастирския живот”; по темите за живото нематериално наследство, традиционни музикални техники и умения, приложими в съвременността; съвременните празници и ритуали на родопчани.

През 2012 г. е зачислен първи за институцията докторант (по проблемите на средновековната археология), задочно обучение към ВТУ „Св.св. Кирил и Методий”, с тема „Крепостите в Западни Родопи V-XIV век”.

През 2012 г. е издадена научно-популярната брошура „100 години от освобождението на Родопите”, автор Катя Сулинаджиева [Смолян, ЗЕЯ-Принт” ООД], с финансовата подкрепа на Община Смолян и Кметство с. Полк. Серафимово.

През 2012 г. са издадени следните научни студии и статии и научно-популярни публикации на наши музейни специалисти:

Ваня Йорданова, *Манистата* в миналото и днес. – Оренда, 6, 2012, 54-57; *Документалното богатство* на фонд „Етнография” и фонд „Фолклор” при РИМ „Стою Шишков” - Смолян, - състояние и перспективи. – Лулева, А., В. Васева, И. Петрова, П. Христов, *Етнологията в България. С.*, 2012, Акад.изд. „Проф. Марин Дринов”, 178-186.

Дамян Дамянов, *Смолянската крепост* в местността Турлука – Средни Родопи. – Известия на Националния археологически институт с музей, XL, Сборник в чест на проф. Димитър Овчаров, 2012, 81-105.

Николай Бояджиев, *Крепост „Калето”* край с. Кошница, община Смолян. – Родопи, 2012, 3-4, 69-71.

Дамян Дамянов, **Николай Бояджиев**, *Археологически проучвания* на крепостта „Калето” при с. Кошница, община Смолян – АОР през 2012 г., С., 2012, 469-471; *Археологическо проучване* на пещера Улея в землището на с. Могилица, община Смолян - АОР през 2012 г., С., 2012, 499-501.

Златка Петрова, *Пею Шишманов* – пример и извор за историята на националноосвободителните борби в Средните Родопи. – Родопи, 2012, 3-4, 31-37.

Таня Марева, *Кирило-Методиевски празници* в Смолянско. Времеви и локални проекции. Форма и съдържание. (втора част) – Родопи (Смолян), 2012, 1-2, 61-69; *Спомените* на един бивш абаджия – Разрушаване на порядъка. Пловдив, 2012, Унив.изд. „Паисий Хилендарски”, 342-357; *Средните Родопи* като поле за етнологички изследвания – история, достижения, перспективи. – Лулева, А., В. Васева, И. Петрова, П. Христов, *Етнологията в България. С.*, 2012, Акад.изд. „Проф. Марин Дринов”, 328-336; *Пейзажи* от Смолян (площади и пространства, знаци на времето, събития и настроения) – Град и памет. Сб. Доклади от Национална научна конференция. Пазарджик. 2012, 162-172; *РИМ-Смолян* в мрежа с общините от Смолянско област за съвместни дейности по трансгранични проекти. – Национален семинар Добри практики: музеите и работата им в мрежи. В. Търново, 17-18 ноември 2012, В. Търново, 2012, Изд. „ДАР-РХ”, 21-38.

Подготвени са авторски разработки за издаване на том II на „Известия на Регионален исторически музей „Стою Шишков” – Смолян”. Предадени са 11 статии за отпечатване, разпределени в „изследвания”, „из музейните фондове”, „музейна практика”.

През 2012 г. РИМ „Стою Шишков” - Смолян, е главен организатор на Национална научна конференция на тема „100 години Балканска война – 100 години свобода за Родопите”, проведена съвместно с Институт за исторически изследвания при БАН, Военна академия „Георги Стойков Раковски”, Военноисторическа комисия, Исторически факултет при СУ „Св. Климент Охридски”. В протеклата от 15 до 17 октомври конференция са изнесени общо 28 доклада, разпределени в три тематични модула. Участие във форума със свои разработки са взели петима музейни експерти от РИМ – Смолян. Авторските разработки на студии и статии за печат са събрани и предадени на научния ръководител на конференцията акад. Георги Марков и рецензентите проф. дин Тодор Петров, доц. д-р Михаил Груев, д-р Русалена Пенджекова.

В рамките на годишна програма на музея в Смолян за отбелязване на 100 години от Балканската война и освобождението на Родопите е организирана и проведена Кръгла маса „В кадър: Смолян, Родопите”, съвместно с Община Смолян и НБУ, департаменти „Антропология”и „Кино, реклама и шоубизнес”. Представени са презентациите на двама музейни експерти от РИМ-Смолян.

През 2012 г. различните специалисти на РИМ-Смолян са участвали с доклади, научни съобщения и презентации в следните външни конференции, работни срещи и други форуми:

- ✓ **един** – конференция по проект „Древни обреди и съвременни публични практики” - с. Търън, община Смолян, м. март;
- ✓ **един** – VIII Международно изложение „Културен туризъм” - В. Търново, м. април;
- ✓ **двама** - в Международна научна конференция по Проект „Празникът на Св. Св. Кирил и Методий - от националното към европейското духовно пространство. История, тенденции, перспективи”, организирана от ИЕФЕМ-София, м. май;
- ✓ **двама** – във форум „Мрежа за инициативи и информация за ученето през целия живот” на МОН и РИО-Смолян и Регионален фестивал на ученето през целия живот в Кърджали, организирани по Програма „Учене през целия живот”, за което институцията е получила сертификат за успешно и професионално участие, м. октомври-ноември;
- ✓ **един** – в семинар-обучение и презентация по Проект „Популяризиране на културното наследство на Еврос и Смолян чрез алтернативен туризъм/Еврос–Смолян: Пътят на културата”, организиран от АРО-Смолян, Александруполис-Гърция, м. септември, м. ноември;

Научно-популяризаторска и културно-информационна дейност

1. Посрещнати са общо 18 986 посетители в постоянната експозиция и временните изложби на музея. Изнесени 192 беседи в експозиционните зали. За подобряване работата по посрещане на гости в постоянната експозиция периодично се обогатяват екскурзоводските беседи на български и английски език за експозицията и за предлаганите културни маршрути в Смолянска община. Съставят се беседи за временните изложби, показани в музейните зали.
2. Заявени и изнесени са 10 беседи за културно-исторически забележителности и маршрути в града и на археологически обекти в Община Смолян.
3. Дадени са 43 консултации от музейните експерти, предимно на студенти по хуманитаристика (история, археология, етнология), също така на студенти по специалности туризъм, архитектура, национална сигурност, богословие; на учители, на любители-изследователи и краеведи; на общински структури.
4. Изготвени са 58 справки в научен и технически архив, в библиотеката и от музейните уредници по заявки на институции, юридически и физически лица.
5. Разработени и реализирани са 8 музейни образователни програми с деца, ученици, студенти и с възрастни хора по различни теми като 139 години от гибелта на Васил Левски, 100 години от Балканската война, Кирило-Методиевската азбука – глаголица и кирилица, както и специализирани в областта на археологическата и етнографската тематика.
6. Със специални програми са отбелязани 18 май - Международен ден на музеите, 18 юни – празник на град Смолян, „Европейски дни на наследството – 2012” – в края на м. септември.
7. Колегията има 58 публикации в медиите и включване в популярни радио предавания по Кабелно радио – Смолян, БНР – „Хоризонт” и „Христо Ботев”, Радио Фокус – Смолян и София, Радио Пловдив. Информацията се отнася за 100-годишнината от Балканската война и освобождението на Родопите, дейността на музея като научна и културна институция, за актуални музейни инициативи, за забележителни културни практики от среднородопския край, за съвременни и традиционни календарни празници, за археологически находки и обекти. Поддържа се традиционната рубрика на музейните специалисти „Национален и регионален исторически календар” по Кабелно радио Смолян и периодични включвания в предаванията на Информационна агенция „Фокус” по националните теми „Бойна слава” и „Метроном”.
8. През 2012 г. са изнесени 85 лекции и уроци пред ученици и студенти.
9. РИМ-Смолян е организиран или участвал в съорганизацията и представяне на следните книги и филми:

- представяне в Смолян на документалния филм „Залък за утре” с автор Людмил Христов, посветено на 18 юни – празник на град Смолян, и по повод 95-та годишнина от рождението на свещеник Константин Канев – почетен гражданин на Смолян, м. юни;
- съвместно с Държавен архив – Смолян, е представена книгата на журналистката Таня Мангалакова “Нашите в Гърция. Сред помаците в Западна Тракия” и едноименна фотоизложба, с участие на авторката, м. февруари;
- съвместно с НЧ „Христо Ботев – 1871” е представена пред обществеността и пред родственици книгата „Табаковият род” на Сийка Куклева, заедно с родословно дърво, изработено от авторката. Инициативата е първа от серия планирани срещи на стари смолянски родове под надслов „Родът в стогодишната история на родопската свобода”, включени в годишната програма на музея „100 години Балканска война – 100 година свобода за Родопите”, м. април;
- съвместно с НЧ „Светлина – 1925”- с. Момчиловци, представяне книгата „Освобождението на Момчиловци 1912” на местния краевед Костадин Вълнев, посветено на 100-годишнината от освобождението на селото от османско владичество, м. октомври;
- 10. Други в направлението (участие и представяне на културни факти от наши експерти, експертизи и журиране):
- представяне на експонат от музейните фондове в мултимедийна програма *A Piece of the Story* /www.nuitdesmusees.culture.fr/, м. май
- участие в заснемането на два научно-популярни филма, посветени на миналото и археологическите богатства на общините Баните и Девин (експерт-археолог), м. юни;
- участие в заснемането на рекламен филм за забележителности на културния туризъм в Родопите, в който се представя и РИМ-Смолян (експерт-етнолог), м. октомври;
- участие в заснемането на документален филм „Път през планината”(експерт-етнолог), м. декември;
- организация по заснемането на видеоматериал за документален филм за традиционното и съвременно изработване на гайди по проект CANEPAL на НИМ-София (експерт-етнолог), м. ноември-декември;
- участие в организацията и провеждането на състезание по Лъвски скок” за възпитаниците на училищата с патрон Васил Левски в област Смолян, проведено съвместно с РИО-Смолян и Общински комитет „Васил Левски”, м. февруари;
- участие в жури по проект „Живи човешки съкровища” (експерт-етнолог), м. април;
- участие в жури за селекция на рисунки по проект „Моята нарисувана идея за музей на обединена Европа” на Клуб приятели на музей в Смолян, защитен пред Европа директно – Смолян (експерт по музейна педагогика), м. юни;
- участие в редовните срещи и в заключителен дебат за награждаване на учениците от Клуб „Дебати” при ГПЧЕ „Иван Вазов”- Смолян, организирани по проект „Успех”(уредници в направление „Връзки с обществеността”), м. март – юни;
- участие в журиране на ученически рисунки на тема „Европейската идея за моя роден град” по проект на Областен информационен център – Смолян, м. ноември;
- изготвяне на справки за МВР и прокуратура и съдебни експертизи, постоянно.

Организационна дейност

За усъвършенстване организацията на работа в институцията и прилагането на новите нормативни документи и с оглед правилното разходване на бюджетни средства през 2012 г. са актуализирани някои Вътрешни правила/правилници, разпоредби и заповеди, обвързани с националното законодателство за културното наследство и музеите. Утвърдени и въведени са Вътрешни правила за провеждане на процедури по възлагане на обществени поръчки. Разработен и утвърден е „Авариен план за бедствия и аварии”, изискван по национални нормативни документи.

През 2012 г. главните усилия на служителите в институцията са насочени към организацията и реализацията на проявите, включени в годишната програма, посветена на

Балканската война и освобождението на Родопите, която обхваща общо 15 инициативи – научна конференция, кръгла маса, изложби, филми, образователни програми, ученически конкурси и викторина, срещи.

Предвид дългосрочните и добри контакти с НБУ в рамките на различни формати – съвместни проучвания и организация на образователни инициативи за студенти, привличане на научна експертиза от преподавателите на НБУ, провеждане на научни форуми, представяне на книги и т.н., през 2012 г. е пристъпено към подписване на Рамков договор, който осигурява възможности за задълбочаване на сътрудничеството и кандидатстване по проекти.

За усъвършенстване на музейните експерти и за **развитие на човешките ресурси и административен капацитет** в РИМ-Смолян периодично е организиран и проведен семинар-практикум по направление „Фондова дейност и движими културни ценности” с участието на всички ангажирани експерти и служители на музея, с цел запознаване с нови нормативни документи, м.февруари (за научен архив към музеите), април (за обществените колекции), ноември (консервация и реставрация ДКЦ). По направление „Обслужване на посетители” е проведено обучение на звеното с цел ефективност при посрещане потребностите на посетители/потребители в музея, м. юни.

През 2012 г. на различни музейни експерти и служители е осигурено участие или са включени в провеждането на:

- ✓ **един** – в Национално съвещание „Добри практики в музеите: образование, учебни експозиции, работа с ученици и доброволци”, организирана от Министерство на културата и РИМ – Варна, м. ноември;
- ✓ **един** – в „Панаир на музейните изложби – 2012”, организиран от Министерство на културата и РИМ-Русе, м. декември.
- ✓ **един** – форум „Читалища” на тема „Читалищата в европейската година на активен живот на възрастните хора и солидарността между поколенията”, м. март;
- ✓ **един** - в научен семинар „Еуропеана: съхранение, дигитализация и популяризиране на българското културно наследство” – модул София, организиран от СУ „Св. Климент Охридски”, „Онтотекст”, Министерство на културата и Корейско-български център за IT кооперация, м. януари;
- ✓ **един** – в конференция „Чуй младежта”, среща на млади хора и отговорниците за младежка политика по Програма „Младежта в действие”, организирана от Сдружение „Екосвят Родопи”, м. април;
- ✓ **двама** – в семинар за българските бенефициенти по I-ва и II-ра покана по Програма Европейско териториално сътрудничество България – гърция 2007-2013, Благоевград, м. март;
- ✓ **един** – в семинар по проект „Пътуване през богатото културно многообразие на граничния регион Ямбол- Одрин”, организиран от РИМ – Ямбол, м. април;
- ✓ **един** – в Международна конференция „Европейският музей” по проект „Обединена Европа и нейното културно наследство”, организирана от НАИМ при БАН и СБЖ – секция „Култура”, под патронажа на посолството на Унгария, м. юни;
- ✓ **двама** - в Първа национална музейна среща по темата: „Музеи и устойчиво развитие”, организирана от Национален музей „Земята и хората”, Министерство на културата и БНК на ИКОМ, приемане на декларация, свързана с идеите на устойчивото развитие и музеите, м. юни;
- ✓ **двама** - в семинар за българските бенефициенти по I-ва покана за набиране на проектни предложения по Програмата за европейско териториално сътрудничество Гърция – България 2007 – 2013, м. март;
- ✓ **един** - в семинар „Учене през целия живот в музея”, по проект на РИМ-Хасково „Подобряване на основните човешки умения и способности на културни медиатори, обучители за възрастни хора и професионални спортисти в трансграничния регион

- чрез развитие на система за учене през целия живот в музея”, финансиран от Европейско териториално сътрудничество България - Гърция, м. юли;
- ✓ **един** - в кръгла маса и интерактивен семинар в рамките на проект “Сагитариус: Стартиране на местното предприемачество в областта на културното и природното наследство: стратегии и средства за обединяване на усилията, опазване и мобилизиране на културното богатство, усвояване на опит” по Оперативна програма за транснационално Сътрудничество в Югоизточна Европа, Девин, м. март;
 - ✓ **трима** - в 3-дневен обучителен семинар „Обучение на служители, работещи в сферата на културния туризъм в България” по проект „Популяризиране на културното наследство на Еврос и Смолян чрез алтернативен туризъм / ЕВРОС-СМОЛЯН: ПЪТЯТ НА КУЛТУРАТА”, организиран от Асоциацията на родопските общини – Смолян, с получени сертификати, Смолян ; м. юни
 - ✓ **един**- в 7-дневен обучителен семинар „Обучение на служители, работещи в сферата на културния туризъм в България” по проект „Популяризиране на културното наследство на Еврос и Смолян чрез алтернативен туризъм / ЕВРОС-СМОЛЯН: ПЪТЯТ НА КУЛТУРАТА”, организиран от Асоциацията на родопските общини – Смолян, Александрополис, Гърция ; м. септември;
 - ✓ **трима** – в среща с представители на побратимените на Смолян градове и конференция на тема „Споделено за историята”, м. октомври;
 - ✓ **двама** - в работни семинари по проект „Дизайнерско мислене в сферата на туризма” с финансовата подкрепа на Оперативна програма Развитие на човешките ресурси, с. Момчиловци, м. ноември;
 - ✓ **един** – в Юбилейна научна конференция „След следващата запетая” по повод 20 години ЕТНОЛОГИЯ в Пловдивския университет, Пловдив, м. октомври;
 - ✓ **двама** - в провеждането на Лятна практика на специалност „Етнология” при ПУ „Паисий Хилендарски”, Смолян, м. юли;
 - ✓ **един** - в организацията и провеждането на IX-та Лятна школа по антропология’2012 на преподаватели и студенти от НБУ на тема „Мобилност, граници и територии”, Смолян, Момчиловци, Градът, Тикале, Смилян, м. септември;
 - ✓ **един** – в образователно-изследователски проект „Път през планината” на НБУ, Департаменти „Кино, реклама и шоубизнес” и „Антропология”, Смолян, Смилян, Рудозем, Чепинци, м. декември;
 - ✓ **един** - в 29-та Международна туристическа борса ВАКАНЦИЯ/СПА-ЕКСПО, София, м. февруари; в IX Международно туристическо изложение „Културен туризъм 2012”, Велико Търново, м. април; в туристическо изложение „Планините на България”, Пампорово, м. октомври;
 - ✓ **двама** – в семинар „Информационно обезпечаване и планиране развитието на туризма в Област Смолян” по проект „Съвместна туристическа инициатива” по Програма Европейско териториално сътрудничество България – гърция 2007 – 2013 на областна администрация, м. октомври;
 - ✓ **един** - в кръгла маса „Национални системи за сертифициране на качеството и устойчивото развитие в туризма” по проект „Стимулиране на качеството и устойчивото развитие на туристическите предприятия” на МИЕТ по Оперативна програма Регионално развитие, Пампорово, м. септември;
 - ✓ **един** - в научно-практическа конференция „Съвременни тенденции, проблеми и иновации в предучилищната педагогическа практика”, м. декември.

Работа по проекти

С цел осъществяване на партньорство по европейски програми със сродни културни, образователни и научни институции и неправителствени организации през декември 2012 г. е направена регистрация на РИМ-Смолян в PADOR – BG-2012-BLD-0512495608.

Като дългогодишен партньор на ПУ „Паисий Хилендарски” – Филиал Смолян, РИМ „Стою Шишков” получи покана за регистрация като работодателска организация в рамките на проект „Ученически и студентски практики”, администриран и управляван от МОМН по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”. Регистрацията е осъществена, предстои да се публикуват свободните позиции за практическо обучение.

- ✓ Изпълнен и отчетен проект „Музеят – привлекателен център за разностранната си публика” с партньор Училищно настоятелство при Професионална гимназия за приложни изкуства – Смолян, представен пред Национален фонд „Култура” по Програма „Публики”. Поставената в проекта цел е възстановяване, съхраняване, популяризиране на местната традиционна култура и предаване на специфични умения на младите хора. Акцент в инициативата е „Ден на изкуствата”, в който са организирани четири ателиета, демонстрации, дискусии, споделяне на опит и ревю на облекла. Организиран е открит урок „Диалог между минало и съвременност”, а в работните ателиета практически са обучавани ученици и млади хора в изработване на плетени декоративни връзки (зунки), изделия от плът и дърво.

Разработени и изпратени до финансиращ орган проекти

През 2012 г. е разработен и представен пред Американски научен център-София проект „Професионално фотостудио за дигитализация на колекциите на Регионален исторически музей „Стою Шишков” – Смолян”. Целта е оборудване на професионално фотостудио с оглед изпълнение на една от приоритетните задачи на институцията, а именно дигитализиране на колекциите.

Предвидено е закупуване на комплект специализирано студийно осветление, 35 мм дигитална камера с макрообективи и графична работна станция.

При финансиране се очаква в рамките на една година да се направят 5000 висококачествени дигитални снимки, обработени и архивирани по стандартите за управление на дигитални активи; варианти в ниска резолюция на снимките ще бъдат корелирани с текстовата информация в музейната информационна система. В резултат ще се произведат 3000 научни паспорта на музейни културни ценности, консумативите за които ще се финансират от музея.

Разработени и представени (но не получили финансиране) проекти

- ✓ Проект „Шифърът на Родопите” (QR-код), представен пред Национален фонд „Култура” по Програма „Публики-2012”, подготвен заедно с партньорите - основните училища с патрон Стою Шишков в Смолян и Търън и ПМГ „Васил Левски” в града.

Участие в проекти и в подготовка на такива

- ✓ РИМ „Стою Шишков” - Смолян, е партньор на ИЕФЕМ при БАН по дългосрочния проект "Празникът на Св. св. Кирил и Методий - от национално към европейско духовно пространство. История, тенденции, перспективи". През 2012 г. проектът е успешно приключен и отчетен. Организирано е представяне на музейната изложба „*Върви, народе възродени* към познание, духовно съвършенство, европейско единение” в София, експерти от РИМ-Смолян са участвали в Международна научна конференция и са предадени за печат техните научни разработки, подготвени в рамките на проекта, м. май-юли;
- ✓ В проекта на Община Смолян „Тракийско и византийско културно наследство в Родопите и Северното крайбрежие на Егейско море” THRABYZHE, финансиран по договор за безвъзмездна помощ № В1.12.03/14.04.2012 г. от Програмата за европейско

териториално сътрудничество Гърция – България 2007-2013, като партньор РИМ-Смолян изпълнява дейностите за теренни археологически проучвания. През 2012 г. е закупено предвиденото оборудване (автомобил, професионален GPS, компютри, фотоапарати); в продължение на три месеца е изпълнен II етап от археологическото проучване на „Тракийска крепост „Калето” край с. Кошница, Смолянско; почистен и подготвен е теренът на Крепост „Калето” край Смолян; извършен е теренен археологически обход по 50-километровата гранична линия на община Смолян с Република Гърция. Музейни експерти са взели участие в подготовката и провеждането на пресконференция в Смолян по оперативния план на проекта. Изпълнен е ангажиментът за подаване информация на фирма-изпълнител, одобрена от община Смолян, относно археологически недвижими и движими културни ценности и добри практики за социализирани археологически обекти на територията на област Смолян, с цел разработване на планираните по проекта база-данни за движимо и недвижимо археологическо наследство на територията на Родопите и на област Еврос, Гърция, както и издаване на информационна брошура. Предоставени са информация и цифрови изображения за 450 ДКЦ и информация и снимки за 19 археологически обекта, сред които успешно социализирания „Момчилова крепост” край с. Градът, община Смолян.

- ✓ През 2012 г. е продължила работата на РИМ-Смолян като асоцииран партньор по проект CANERAL „Култура и природа: наследството на овцата и пастирството” на НИМ-София.
- ✓ Експерти от музея са взели участие в подготовката на проект „Пазар на традициите” на Областна администрация и Община Смолян, представен за финансиране пред III сесия на Програмата за европейско териториално сътрудничество Гърция – България 2007-2013. В неговите рамки се предвижда консервация и реставрация на музейната Маджарова къща в квартал Устово и превръщането ѝ в музейен обект и културен център с фокус върху устовските занаяти и по-специално златарството като основен поминък на фамилията, изградила къщата. Друга част от проекта е насочен към ремонт и реновиране на конферентна зала към сградата на РИМ – Смолян и превръщането ѝ в интерактивен „музей на тютюна”.
- ✓ Музеят е предоставил сведения и подпомогнал проектни инициативи на общините в областта с участие в дискусии и работни срещи като предоставяне списъци на недвижими културни ценности и исторически справки за някои от тях, консултации за наличие на археологически обекти, за потенциал на туристически обекти на културното наследство като част от регионалния туристически продукт на дестинацията и др.

Работа на съвещателни органи на музейните специалисти

Съветът на специалистите и Редакционно-издателският съвет са провели 5 редовно свикани заседания, свързани с:

- Отчетност и планиране, м. януари, м. март, юни;
- Музейни издания: „Известия на Регионален исторически музей „Стою Шишков”, Том II, м. март, юни, октомври; Пътеводител на английски език, м. септември; Брошура, посветена на 100 години от Балканската война, м. юни;
- Методическо естество: въвеждане на нови нормативни разпоредби, м. март, м. август; информация относно доклад по проверка на Министерството на културата от 2011 г., м. март.

Бюджет

Регионален исторически музей „Стою Шишков” – Смолян, е юридическо лице със собствен БУЛСТАТ, второстепенен разпоредител с бюджетни кредити към община Смолян – Дейност 739 „Музеи и галерии с регионален характер”. Съгласно прилаганите стандарти в делегираните от държавата дейности за 2012 г., бюджетът на музея е в размер на 224 520 лв., в това число ФРЗ и задължителни за работодателя осигурителни вноски в размер на 152 540 лв.

По проект THRABYZHE в музейния бюджет са привлечени 90 837 лв., от тях верифициран разход след контрола на МРРБ в размер на 12 837 лв. и предоставен от Община Смолян безлихвен кредит в размер на 78 000 лв. В рамките на проекта са придобити ДМА на стойност 74 326 лв., по-точно лек автомобил (8+1) за 47 990 лв. и друга техника за 26336 лв.

Реализирани са приходи от такси и услуги в размер на 12 665 лв.

Отчетната финансова 2012 година музеят завършва без задължения и с преходен остатък за 2013 г. в размер на 3 743 лв.

От преходен остатък за 2012 г. в размер на 7 149 лв. за институцията са закупени ДМА, по-точно озвучителна техника и компютри.

През 2012 г. на Община Смолян и второстепенни разпоредители е извършен одит от Сметна палата-Пловдив.

Съгласно Закона за счетоводството, текущо са извършени анализи на сметки и инвентаризации на всички ДМА, МЗ, задбалансови сметки, разчетни сметки – задължения и вземания.

Текущо е анализирано изпълнението на бюджета план/отчет и взаимовръзки и зависимости между параграфи и счетоводни сметки – съпоставка на обратна ведомост с годишен касов отчет.

Таня Марева
Директор на РИМ „Стою Шишков” – Смолян

Отчетът е разработен на база отчети по структурни звена и индивидуални отчети на служителите на РИМ-Смолян, обсъден и дебатирани. Приет е в окончателен вариант от Съвета на музейните специалисти на редовно заседание, проведено на 14 януари 2013 г.

Отчетът за 2012 г., заедно с отчетите по структурни звена и индивидуални отчети и План за 2013 г. са заведени в „Научен архив” на РИМ-Смолян.